

PRZYGOTOWANIE LOKALNEGO PLANU REWITALIZACJI DLA MIASTA ŻYWCA

KONKURS MINISTERSTWA INFRASTRUKTURY I ROZWOJU

MODELOWA REWITALIZACJA MIAST

SIERPIEŃ'2015

Konkurs Modelowa rewitalizacja Miast - I etap

Projekt „**Obudźmy żywieckie Zabłocie**” zgłoszony przez Miasto Żywiec w maju br. do konkursu „Modelowa rewitalizacja miast” znalazł się **na 18 pozycji** wśród 240 wniosków, które oceniali eksperci z Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju. Dzięki bardzo wysokiej lokacie na liście rankingowej projekt zakwalifikował się do **drugiego etapu konkursu**, w którym weźmie udział **57 najlepszych wniosków** dotyczących rewitalizacji.

Kluczowe problemy w koncepcji projektu: Obudźmy żywieckie Zabłocie

Zabłocie to dzielnica peryferyjna z **utrudnioną komunikacją z resztą Żywca** (słabe połączenie drogowe i niekorzystne ukształtowanie terenu tj. rzeka Soła i Góra Grojec), przed wojną dzielnica żydowska, po wojnie dominuje przemysł, co kłóci się z walorami przyrodniczymi obszaru (m.in. tereny leśne, górskie i nadbrzeża Soły).

Kluczowe problemy w koncepcji projektu: Obudźmy żywieckie Zabłocie

Po wojnie Zabłocie nawiedziły 3 fale zjawisk kryzysowych:

1. Wysziedlenie Żydów (upadek przedsiębiorczości i rzemiosła, zanik lokalnych relacji i więzi społecznych.).

2. Niehamowany rozwój przemysłu, a następnie jego upadek, skutkujący likwidacją wielu miejsc pracy dla dzielnicy i okolic, wzrost bezrobocia i ubóstwa, dalsza alienacja dzielnicy.

3. Izolacja komunikacyjna Zabłocia, spowodowana złym stanem techn. mostu na Sole, później jego zamknięciem i przeciągającą się budową nowego mostu.

Kluczowe problemy w koncepcji projektu: Obudźmy żywieckie Zabłocie

Opisane problemy (szczególnie pkt. 3) spotęgowały wykluczenie społeczno-gospodarcze Zabłocia tj.:

- **dalsze ograniczenie mobilności miejskiej** (zanik komunikacji Zabłocia z resztą miasta, upadek lokalnej przedsiębiorczości i handlu, spadek atrakcyjności gospod. i inwest. napędzany ubóstwem i niską siłą nabywczą mieszkańców dzielnicy, zaniedbaniami i niską estetyką przestrzeni publicznej),
- **wypieranie ze świadomości mieszkańców pozostałych dzielnic istnienia Zabłocia jako integralnej części Żywca** (pomijanie Zabłocia jako potencjalnego miejsca lokowania firm, wypoczynku, wszelkiej aktywności lokalnej, ważnych wydarzeń itp.)

Kluczowe problemy w koncepcji projektu: Obudźmy żywieckie Zabłocie

Główny problem rewitalizacyjny Zabłocia to **potrzeba nadania obszarowi nowych funkcji, bazujących na jego realnym potencjale oraz zmiana świadomości mieszkańców Zabłocia i pozostałych dzielnic Żywca, umożliwiająca ponowną reintegrację tego obszaru z resztą miasta.**

Kluczowe problemy w koncepcji projektu: Obudźmy żywieckie Zabłocie

Temat wiodący: **Mobilność miejska na obszarach zdegradowanych** (w tym m.in. rozwiązania promujące transport pieszy, rowerowy i transport publiczny, przełamanie stereotypów dotyczących niskiej dostępności komunikacyjnej obszaru, przyciągnięcie interesariuszy zewnętrznych do obszaru rewitalizowanego atrakcyjnymi formami wypoczynku itp. i poprawą estetyki przestrzeni publicznej) w powiązaniu z tematami:

- **polityka społeczna i rynek pracy,**
- **partycypacja społeczna,**
- **kształtowanie przestrzeni miejskiej,**
- **ochrona środowiska,**
- **ożywienie gospodarcze i zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej,**
- **ochrona i wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.**

Kluczowe problemy w koncepcji projektu: Obudźmy żywieckie Zabłocie

Kluczowy w tym projekcie problem nadania nowych funkcji obszarowi zmarginalizowanemu m.in.

w wyniku przedłużających się inwestycji,

skutkujących autentyczną alienacją i wypieraniem

ze świadomości mieszkańców pozostałych dzielnic

istnienia zdegradowanego obszaru - to często

występująca przesłanka procesów rewitalizacyjnych,

modelowy charakter planowanych działań uzasadnia

potrzebę ich upowszechnienia.

Działania pilotażowe dla tematu wiodącego i tematów powiązanych:

1. Powołanie grupy inicjatywnej (liderów opinii z miasta Żywca) mobilizującej mieszkańców do aktywnej partycypacji w rewitalizacji.

2. Otwarcie układu komunikacyjnego dzielnicy na rowerzystów i pieszych tj. stworzenie alternatywnego szlaku komunikacji pieszej i rowerowej (kładka przez Sołę), łączącego Zabłocie z resztą miasta, *zbudowanie motywacji do rezygnacji z komunikacji samochodowej* (np. ulgi w komunikacji publicznej, wypożyczalnie rowerów itp.)

3. Wzrost obecności mieszkańców innych dzielnic w życiu Zabłocia

Opracowanie planu włączenia zabłociańskich terenów wzdłuż Soły (wraz z nowoczesną infrastrukturą sportową) do **miejskiego szlaku rekreacyjnego** (od kładki na Sole); konsultacje preferowanych form zagospodarowania rekreacyjnego Zabłocia

(m.in. popyt na elektroniczną rezerwację miejskiej infrastruktury rekreacyjno-sportowej, oznaczenia miejsc rekreacji, infrastruktura gastronomiczna , wypożyczalnie rowerów itp.)

Działania pilotażowe dla tematu wiodącego i tematów powiązanych:

4.Zmiana wizerunku Zabłocia

Opracowanie koncepcji uporządkowania urbanistycznego Zabłocia według stref m.in.: **biznes, mieszkalnictwo, rekreacja** oraz nowych wizualizacji głównego szlaku komunikacyjnego (ul. Dworcowa), **konsultacje ustalające warunki realizacji tej koncepcji** (m.in. finansowanie, harmonogram, zmiany własnościowe)

5.Rozwój przedsiębiorczości lokalnej i ekonomii społecznej

m.in. upowszechnianie spółdzielczości socjalnej (m.in. obsługa gastronomiczna terenów rekreacyjnych nad Sołą, usługi porządkowe w dzielnicy, nowe usługi komplementarne wg potrzeb dzielnicy)

6.Reintegracja społeczności Zabłocia z resztą miasta – działania włączające mieszkańców innych dzielnic w życie Zabłocia, służące odbudowie świadomości o wspólnocie i integralności wszystkich dzielnic (m.in. event Tydzień Zabłocia)

Działania pilotażowe dla tematu wiodącego i tematów powiązanych:

Modelowa rewitalizacja – inny będą się uczyć od nas!

Upowszechnianie wiedzy, doświadczeń i dobrych praktyk płynących z projektu wiązać się będzie z działaniami edukacyjnymi na rzecz popularyzacji innowacyjnych rozwiązań zachęcających do zmiany sposobu postrzegania zmarginalizowanego obszaru Zabłocia przez mieszkańców innych dzielnic i interesariuszy zewnętrznych, szczególnie w przypadku obszarów borykających się z problemami podobnymi jak Zabłocie (fale kryzysowe opis. w pkt II.3.).

Działania pilotażowe dla tematu wiodącego i tematów powiązanych:

- 1. Samorządowcy i administracja lokalna z gmin borykających się z podobnymi problemami.**
- 2. Eksperti opracowujący plany rewitalizacji, urbaniści, architekci, projektanci, studenci kształcący się w tym zakresie.**
- 3. NGO, przedsiębiorcy i lokalni liderzy opinii inicjujący działania rewitalizacyjne na podobnych obszarach zmarginalizowanych – stworzenie grupy rozwijającej współpracę sieciową w zakresie inicjowania rewitalizacji przy udziale grupy inicjatywnej z Zabłocia.**

Dla wszystkich grup docelowych - organizacja Dnia Otwartego Zabłocia.

Konkurs Modelowa rewitalizacja Miast - II etap

Miasto Żywiec zostało zakwalifikowane do II etapu konkursu i może ubiegać się o środki na zaplanowanie modelowej rewitalizacji.

W ramach projektu możliwe jest do sfinansowania:

- przygotowanie Lokalnego Planu Rewitalizacji dla obszaru całego Miasta Żywca zgodnie z nowymi wytycznymi i nową ustawą (w tym obszar zdegradowany)
- Przygotowanie dokumentacji technicznej dla wybranych obszarów rewitalizacji (np. projekty budowlane itp.)
- Niezbędne ekspertyzy
- Pilotażowa mała inwestycja w obszarze rewitalizacji umożliwiająca wsparcie partycypacji społecznej (max 50 000,00 zł)**

Korzyści dla Miasta

Definicja rewitalizacji

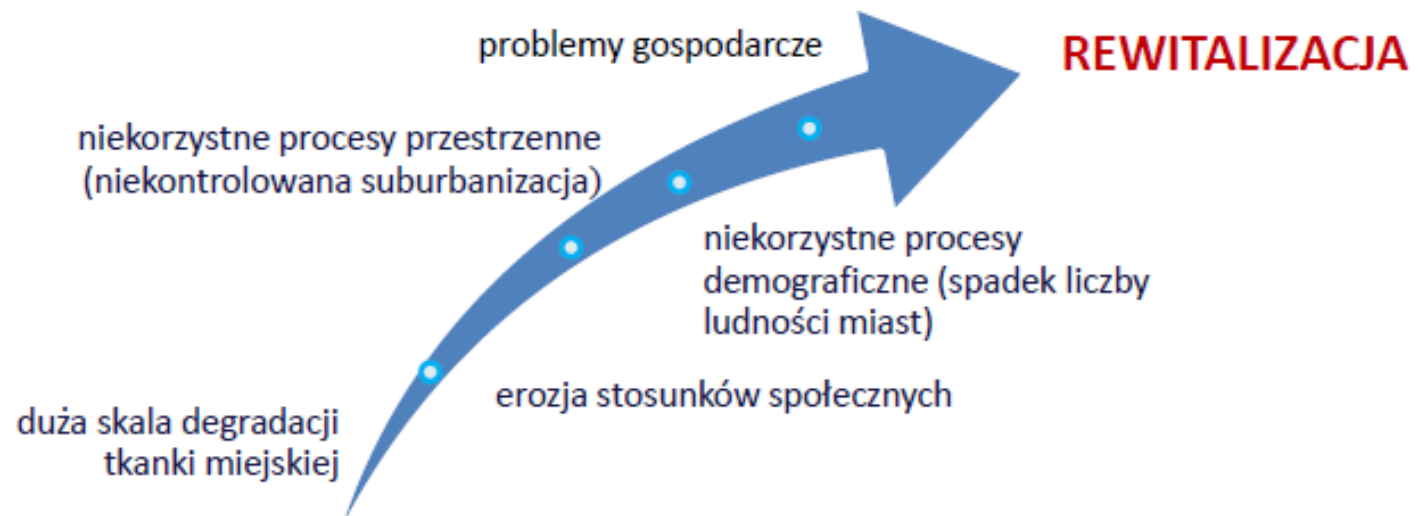
Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

art. 2 ustawy o rewitalizacji

Korzyści dla Miasta

Dlaczego rewitalizacja musi być ważną częścią myślenia o mieście?

- promowanie idei „powrotu do miast” (zwartych, niskoemisyjnych, przyjaznych do życia),
- czynnik warunkujący rozwój i poprawę warunków życia,
- narzędzie hamowania wielu niekorzystnych zjawisk i zapobiegania ich skutkom,
- priorytet *brownfield* ponad *greenfield*,
- konieczność upowszechnienia zintegrowanego podejścia do rewitalizacji

Korzyści dla Miasta

Proces rewitalizacji powinien **przebiegać płynnie.**

Myśląc o lokalnym programie rewitalizacji Miasto powinno myśleć o **procesie ciągłym.**

Lokalny program rewitalizacji winien być **okresowo aktualizowany, a przede wszystkim monitorowany.**

Program rewitalizacji spowoduje zrównoważony rozwój miasta, a tym samym przyczyni się do wzrostu poziomu życia mieszkańców i zmiany trendów demograficznych.

Zgodnie z tendencjami światowymi (zdefiniowanymi kilkanaście lat temu) **dla optymalnego rozwoju zrównoważonego miasta konieczne jest aktywne włączenie mieszkańców, firm oraz NGO.**

Cechy programu rewitalizacji

Program rewitalizacji (opracowany i uchwalany przez samorząd lokalny)
- podstawa prowadzenia i koordynacji działań rewitalizacyjnych.

Cechy programu rewitalizacji

I. Kompleksowość

Program rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych zarówno ze środków EFRR, EFS, FS, jak i z innych publicznych oraz prywatnych), tak aby nie pomijać aspektu społecznego, ekonomicznego, przestrzennego, technicznego, środowiskowego i kulturowego związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem.

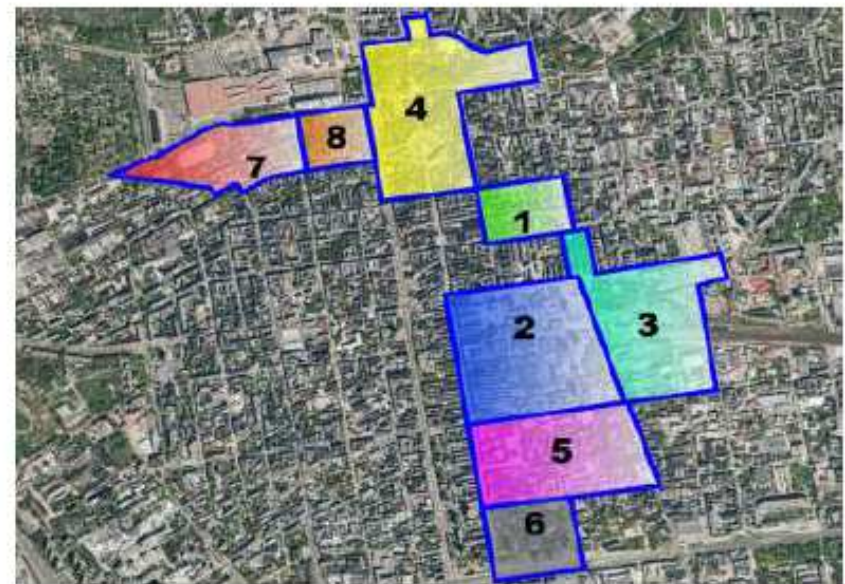
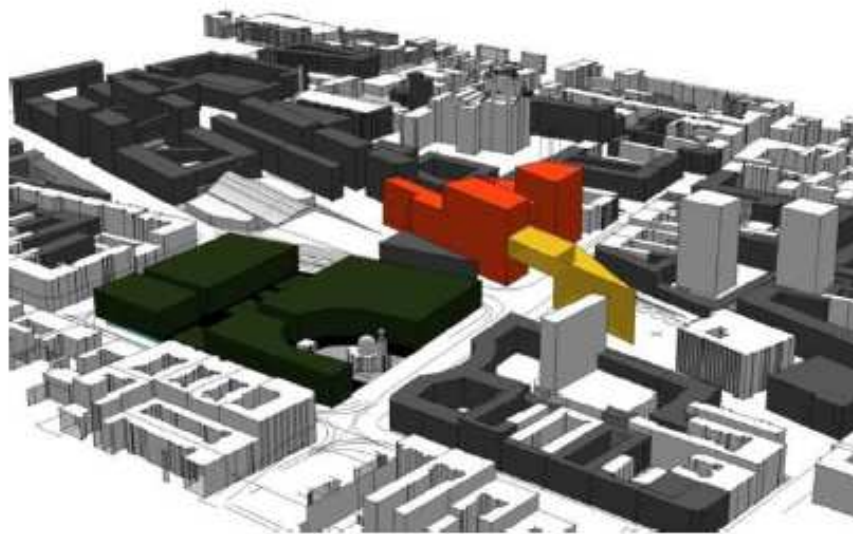

Cechy programu rewitalizacji

II. Koncentracja

Programy rewitalizacji dotyczą najbardziej zdegradowanych obszarów w gminie, tj. tam gdzie skala problemów i zjawisk kryzysowych jest największa.

- max. 20% powierzchni, 30% mieszkańców

Cechy programu rewitalizacji

III. Komplementarność

- **Przestrzenna** - oznacza konieczność uwzględniania wzajemnych powiązań między projektami rewitalizacyjnymi, tak aby efektywnie oddziaływały na cały obszar dotknięty kryzysem,
- **Problemowa** - oznacza wzajemne dopełnienie tematyczne projektów rewitalizacyjnych oraz skutkuje koniecznością powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach (lepsza koordynacja),
- **Proceduralno-instytucjonalna** - oznacza konieczność zastosowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który skutkował będzie efektywnym współdziałaniem instytucji, wzajemnym uzupełnianiem oraz spójnością procedur,
- **Międzyokresowa** - oznacza konieczność dokonania przez IZ RPO analizy i krytycznej oceny oraz sformułowania wniosków z dotychczasowego sposobu działań jako podstawy do zaplanowania działań wspierających procesy rewitalizacji w ramach polityki spójności 2014-2020,
- **Źródeł finansowania** - oznacza, że projekty rewitalizacyjne wynikające z programów rewitalizacji opierają się na konieczności uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS, z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania.

Cechy programu rewitalizacji

IV. Partycypacja

Stanowi fundament działań na każdym etapie procesu rewitalizacji: diagnozowania, programowania, wdrażania, monitorowania i oceniania. Musi mieć realny charakter, włączając wszystkich zainteresowanych (nie sprowadzać się do umieszczenia informacji w Internecie czy organizowania spotkań ale dążyć do zaawansowanych metod jak współdecydowanie czy kontrola obywatelska).

Elementy wniosku – konieczne do ustalenia

Wymagane elementy wniosku to przede wszystkim:

- **czas trwania projektu** (max do 31 grudnia 2018);
- **szczegółowy opis proponowanych działań rewitalizacyjnych w wybranym temacie wraz z wykazaniem ich zintegrowanego charakteru;**
- wykazanie **innowacyjności bądź modelowego** charakteru planowanych działań pilotażowych;
- szczegółowe informacje w zakresie działań mających na celu **dzielenie się wiedzą** w sprawie projektu (działania edukacyjne, precyzyjnie określone zewnętrzne i wewnętrzne grupy docelowe tych działań);
- **szczegółowy opis sposobu i zakresu działań** mających na celu **włączenie społeczności lokalnej** do działań projektowych;
- szczegółowy **budżet** projektu wraz z **harmonogramem**.

Ważne elementy dotyczące tematu rewitalizacji

→ należy wyznaczyć **jednolite obszary funkcjonalne**, aby móc wykonać właściwą diagnozę społeczną – możliwą do monitorowania,

→ **oficjalne dane** statyczne często są **zniekształcone** w stosunku do rzeczywistości (np.: osoby niezameldowane)

→ **włączenie lokalnej społeczności** do rewitalizacji miasta spowoduje jego szybszy rozwój

→ **włączenie społeczności lokalnej do tworzenia tkanki miejskiej** doprowadzi do zaprzestania dewastacji przystanków, znaków, etc, oraz powstrzymanie innych negatywnych zjawisk

→ powstanie supermarketu może spowodować stopniowe wyludnienie obszaru w okręgu kilku najbliższych ulic

-

Obszar zdegradowany / obszar rewitalizowany

Stan kryzysowy (warunki uznania obszaru za zdegradowany)

Stan kryzysowy – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności **bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym**), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami

w co najmniej jednej z następujących sfer:

- a) gospodarczej
- b) środowiskowej
- c) przestrzenno-funkcjonalnej
- d) technicznej

Obszar zdegradowany / obszar rewitalizowany

Obszar zdegradowany

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają **mierniki rozwoju** opisujące wcześniej wymienione sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych

Obszar zdegradowany / obszar rewitalizowany

Obszar zdegradowany → obszar rewitalizacji

Obszar rewitalizacji to:

Art. 10.

1. Obszar, obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk [...] na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji.
2. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować łącznie terenów o powierzchni większej **niż 20% powierzchni gminy** oraz zamieszkałych przez więcej **niż 30% mieszkańców gminy**.

Obszar zdegradowany / obszar rewitalizowany

Obszar zdegradowany → obszar rewitalizacji

Wskazanie obszaru rewitalizacji – cd.

3. **Tereny poprzemysłowe**, w tym poportowe i powydobywcze, tereny powojkowe albo pokolejowe, na których występują negatywne zjawiska[...] mogą wejść w skład obszaru rewitalizacji **wyłącznie w przypadku**, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się bezpośrednio do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym [...]

Typy obszarów w gminie w świetle Ustawy o rewitalizacji

Typ I Zasadniczy przedmiot rewitalizacji

Obszary koncentracji problemów społecznych (tereny z przeważającą funkcją mieszkaniową)

Typ II Obszary warunkowej rewitalizacji

Obszary poprzemysłowe, powojkowe, pokolejowe i in.
Zdegradowane

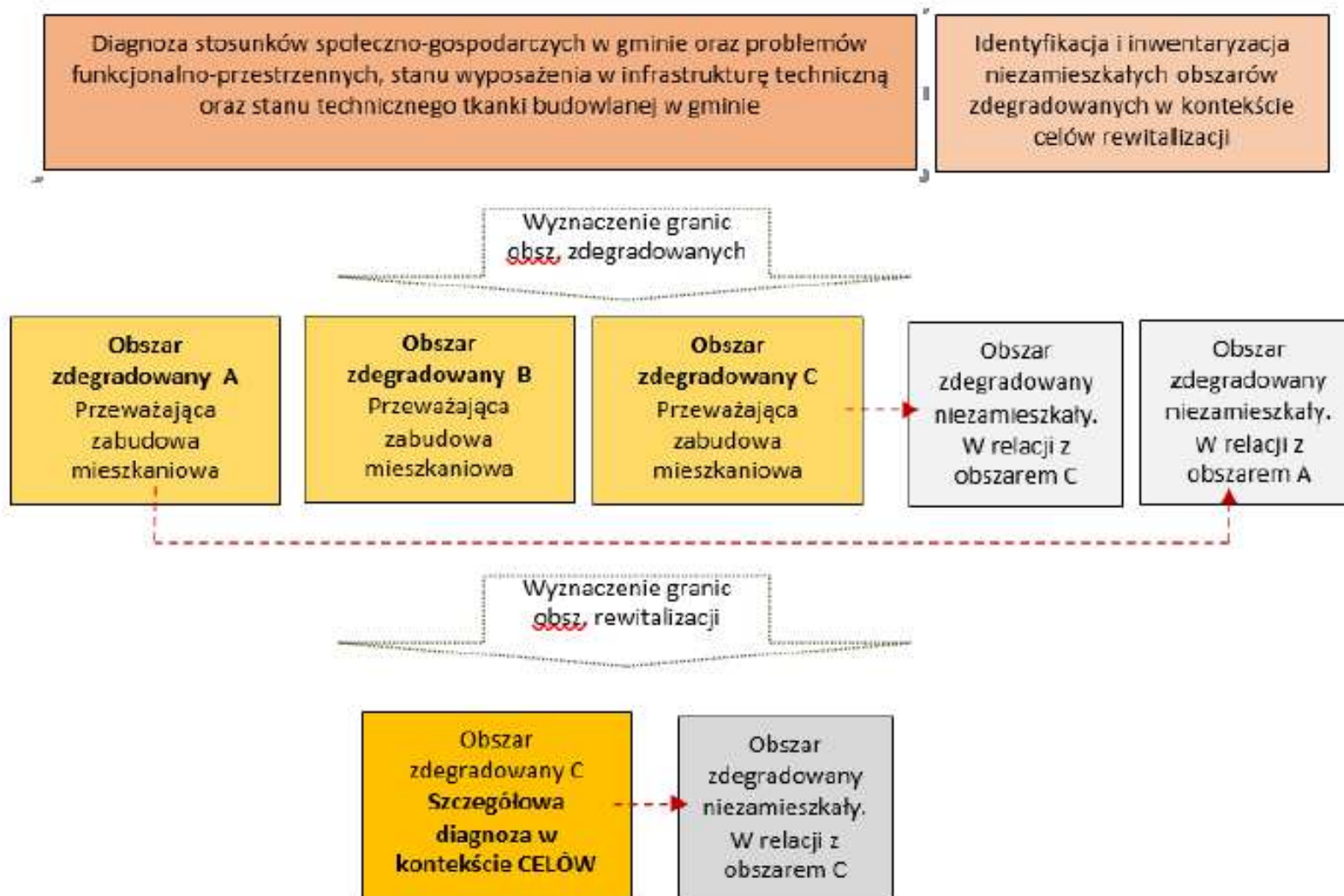
Typ III Obszary niepodlegające rewitalizacji

Tereny niezurbanizowane: pola, łąki, lasy, wody powierzchniowe (poza wyjątkami), nieużytki i in.

Tereny zurbanizowane: przemysłowe, wojskowe, kolejowe i in.

Wyznaczenie obszarów

Schemat procedury wyznaczania obszarów zdegradowanych i rewitalizacji

Przeprowadzenie diagnozy

Badanie powinno być prowadzone dla wszystkich obszarów w gminie Typu I (tereny z przeważającą funkcją mieszkaniową) – dla wszystkich jednostek urbanistycznych tego typu

Dane zbierane i analizowane zgodnie z Ustawą:
wskaźniki podstawowe (kryzys w sferze społecznej)

1. poziom bezrobocia: odsetek bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym; dane z Powiatowych Urzędów Pracy
2. poziom ubóstwa: odsetek osób pobierających zasiłki z ośrodków pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców; dane z ośrodków pomocy społecznej
(właściwsze źródło – odsetek osób pobierających zasiłki z MOPS)
3. przestępczość: liczba przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców; dane od Policji (właściwsze źródło: liczba interwencji domowych - brak w takiej statystyce przestępców przyjezdnych)
- 4a. poziom edukacji: średnia ocena z egzaminu gimnazjalnego; dane z Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych
LUB
- 4b. liczba organizacji społecznych/liczba członków (fundacje, stowarzyszenia) na 1000 mieszkańców; dane Klon/Jawor lub własne badania
5. frekwencja w wyborach (np. do rady gminy); dane z Komisji Wyborczej

Przeprowadzenie diagnozy cd

Dane zbierane i analizowane zgodnie z Ustawą: wskaźniki dodatkowe
- co najmniej jednej z następujących sfer:

- a. **gospodarcza** (niski stopień przedsiębiorczości, słaba kondycja przedsiębiorstw),
- b. **środowiskowa** (przekroczenie standardów jakości środowiska, obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- c. **przestrzenno-funkcjonalna** (niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),
- d. **techniczna** (degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Wskazanie obszarów rewitalizacji zgodnie z Ustawą

Art. 10.1. Obszar, obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, **cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk**, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi **na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego** gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się **jako obszar rewitalizacji.**

Czynniki istotne podczas wskazywania zdegradowanych obszarów (jednostek urbanistycznych) do rewitalizacji:

- **Szczególna koncentracja negatywnych zjawisk**, a więc poziom wskaźnika syntetycznego oraz liczba kryzysowych wskaźników uzupełniających
- **Istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego** – subiektywna ocena rady gminy

RÓŻNICE – remont / budowa – a REWITALIZACJA

Dalsze działania:

1. Powołanie grupy inicjatywnej z całego miasta

2. Zdiagnozowanie miasta pod kątem wytypowania obszarów: funkcjonalnych, zdegradowanych, obszarów do rewitalizacji

3. Udział w konsultacjach z ekspertami i doradcami MIR

4. Opracowanie dokumentacji aplikacyjnej do II etapu konkursu

Dziękujemy